

بررسی نقش رسانه‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی با رویکرد مشارکت سیاسی و

اجتماعی مردم در استان بوشهر

مصطفی زارعی^۱، عبدالمحمد افروغ^۲، علی اکبر قاسمی^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۱۰/۲۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۱۱/۱۷

چکیده

امروزه وجود رسانه‌های جدید ارتباطی به تحول ارتباطات افراد در فضای واقعی منجر شده است. یکی از این رسانه‌ها، شبکه‌های اجتماعی مجازی هستند که مخاطبان فراوانی را به خود جذب کرده‌اند. شبکه‌های اجتماعی مجازی گونه‌ای از رسانه‌های اجتماعی هستند که بیش‌ترین شباهت را به جامعه انسانی دارند. ظهور و گسترش ارتباطات مجازی و به تبع آن کاربرد شبکه‌های اجتماعی، تعامل‌های اجتماعی را دچار تحول شگرفی نموده است، فلذا نمی‌توان نقش شبکه‌های اجتماعی را در شکل‌دهی به افکار عمومی و تاثیر آن را در مشارکت‌های سیاسی دنیای کنونی نادیده گرفت. در ایران و به تبع آن در استان بوشهر نیز، استفاده از فضای مجازی و خصوصاً شبکه‌های اجتماعی، به طور چشمگیر و فزاینده توسط مردم، احزاب و گروه‌های مختلف افزایش یافته است و به نظر می‌رسد که استفاده از شبکه‌های اجتماعی تبدیل به معیار جدیدی برای تاثیر گذاری فضای سیاسی و اجتماعی استان بوشهر شده است که انتخابات مجلس شورای اسلامی و خبرگان رهبری در اسفند ماه سال ۱۳۹۴ و همچنین کلیه مناسبت‌های ملی و مذهبی گواه موضوع می‌باشد. هدف ما در این تحقیق، بررسی تأثیرات شبکه‌های اجتماعی مجازی بر مشارکت سیاسی و اجتماعی مردم استان بوشهر می‌باشد. یافته‌ها نشان از آن دارد که امروزه در بخش‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی متاثر از فضای مجازی است و بسیاری از تحولات در بخش‌های مذکور را رقم می‌زند و نتایج پژوهش نشان می‌دهد که میان میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی، با میزان مشارکت سیاسی و اجتماعی مردم استان رابطه مستقیم و معنی‌داری وجود دارد.

Email: mostafakb86@gmail.com

Email: mohamad-afrogh@yahoo.com

^۱ - کارشناس ارشد حقوق بین‌الملل (نویسنده مسئول)

^۲ - استادیار حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد دشتستان

^۳ - کارشناس مدیریت درسی، مدرس دانشگاه فرهنگیان

واژه‌های کلیدی: شبکه‌های اجتماعی مجازی، مشارکت سیاسی و اجتماعی، مردم استان بوشهر،

امنیت اجتماعی

مقدمه

رسانه‌های نوین با در دست گرفتن افکار عمومی و کنترل و هدایت آن، نقش جدیدی در عرضه سیاسی و اجتماعی بازی می‌کنند. به ویژه که امروزه، رسانه‌ها از نظر تعداد و کیفیت تنوع بسیاری پیدا کرده‌اند. اینترنت یکی از بانفوذترین تکنولوژی جدید ارتباطی است که همه ابعاد زندگی بشر را تحت تاثیر عظمت نفوذ خود قرار داده است. با ظهور فناوری‌های مدرن و به خصوص اینترنت ورود شبکه‌های اجتماعی به زندگی افراد، نوع جدیدی از روابط بین فردی شکل گرفته است که از آن به ارتباطات مجازی تعبیر می‌شود. در واقع، این ارتباطات مجازی بین فرد در قالب شبکه‌سازی اجتماعی^۴، بر پایه مشارکت همگانی بنا شده‌اند. از این رو، شبکه‌های اجتماعی، به عنوان فضاهایی در دنیای مجازی که برای ارتباط میان افراد مختلف، با سطوح گوناگون دسترسی به وجود آمده‌اند، به علت بی مکانی حاکم بر اینترنت بر علایق افراد و گروه‌ها بنیان نهاده شده‌اند. ایجاد ارتباطات جمعی و میان فردی، تشکیل اجتماعات مجازی، اطلاع‌رسانی، تبادل اطلاعات و نظرات از شناخته‌شده‌ترین کارکردهای این فضاها هستند. (ضیایی پرور، ۱۳۸۸: ۲۴)

هرچند زمان زیادی از ظهور شبکه‌های اجتماعی فعال بر روی اینترنت نمی‌گذرد، اما از همان آغاز فعالیت این شبکه‌ها در سپهر مجازی و بویژه از اواسط دهه ۱۹۹۰ بدین سو که کاربرد این شبکه‌ها عمومیت یافت، بحث‌های فراوانی پیرامون عملکرد آن‌ها و تاثیراتی که چنین شبکه‌هایی می‌توانند بر کاربران‌شان بگذارند، در گرفته است. از جمله حوزه‌هایی که بحث بر سر تاثیر گذاری یا عدم تاثیر گذاری شبکه‌های اجتماعی اینترنتی به صورت قابل ملاحظه ای جریان داشته و با گذر ایام، همراه با رشد سریع و دور از انتظار این شبکه‌ها و کاربران‌شان با شدت و حدت بیشتری در جریان است، تاثیر گذاری شبکه‌های اجتماعی اینترنتی بر روی مشارکت سیاسی و اجتماعی کاربران است. (ساروخانی، ۱۳۹۱: ۱۰)

امروزه شبکه‌های اجتماعی به یکی از نیازهای کاربردی جوامع بشری تبدیل شده‌اند و بخاطر ویژگی‌ها و پوشش نیازهای انسان امروزی هرروزه بر تعداد کاربران آن‌ها اضافه می‌شود. آزاد بودن از مکان و زمان از مهم‌ترین ویژگی‌های این ابزار است، هرچند شبکه‌های اجتماعی انسان عصر اطلاعات را توانمندتر کرده ولی تهدیدات و فرصت‌هایی که در حوزه امنیت ملی ایجاد می‌کنند قابل بررسی است.

4- Social Networks

به واسطه محبوبیت روزافزون و رشد کمی و کیفی این شبکه‌ها به نظر می‌رسد دیگر نمی‌توان چشم‌ها را بر روی تأثیرات اجتماعی و سیاسی آن‌ها فرو بست. شبکه‌های اجتماعی اینترنتی را می‌توان بسان کهکشانهایی در نظر آورد که هزاران ستاره را در دل خود جای داده‌اند. این شبکه‌ها به مثابه کلان شبکه‌هایی هستند که هزاران شبکه اجتماعی خرد و کلان را در خود جای داده‌اند و پشتیبانی می‌کنند. در این پژوهش با تلسی از تأثیرات گسترده شبکه‌های اجتماعی بر زندگی مردم استان بوشهر، سعی شده است تا بصورت ویژه به نقش این رسانه نوین مجازی بر مشارکت‌های سیاسی و اجتماعی و فرهنگی شهروندان بوشهری بپردازد. حال ارتباط میان میزان استفاده از شبکه‌های مجازی و مشارکت سیاسی یکی از موضوعاتی است که در برخی از تحقیقات مطرح و مورد توجه تحقیق حاضر بوده است تا از این طریق دریابیم که افراد فعال در شبکه‌های مجازی در صحنه سیاسی و فعالیت در اعمالی چون انتخابات نیز حاضر هستند یا خیز.

بیان مساله

شبکه‌های اجتماعی، ظهور اینترنت و فضای مجازی، راه‌های جدیدی را برای برقراری ارتباط و تعاملات انسانی پدید آورده است که ماهیتی متفاوت از روابط در جهان واقعی دارند. فضای مجازی به عنوان پدیده‌ای است که به موازات و در عرض زندگی واقعی ظهور می‌یابد و کنشگران در فضای شبکه‌های به هم پیوسته‌ی آن، به تبادل نظر و اشتراک‌گذاری افکار و عقاید می‌پردازند. عمده‌ترین محیط‌های فضای مجازی، که در آن تعاملات انسانی شکل می‌گیرد، شبکه‌های اجتماعی وبلاگ‌ها هستند که به نوعی خاستگاه شکل‌گیری گفتمان‌های مجازی نیز محسوب می‌شوند.

ظهور و گسترش ارتباطات الکترونیک و به تبع آن کاربرد شبکه‌های اجتماعی، تعامل‌های اجتماعی را دچار تحول شگرفی نموده است. این شبکه‌ها به عنوان فراهم‌کننده راه جدیدی برای برقراری ارتباط و به اشتراک‌گذاری محتوا در اینترنت مورد توجه قرار گرفته‌اند و امروزه، صدها میلیون نفر از کاربران اینترنت در شبکه‌های مختلف اجتماعی عضویت دارند. در نتیجه چنین تحول‌ها، این فضای شبکه‌ی تا حد زیادی تعامل افراد و تعامل‌های گفتمانی را شکل و سمت و سو داده است. در همین ارتباط، انقلاب اطلاعات در دنیای مجازی به طور فزاینده‌ای نقش جنبش‌های اجتماعی شبکه‌ای افراد را گسترش داده و دیگر این کنشگران غیردولتی هستند که عنوان طبقه جدید بر خط (آنلاین^۵) و با گفتمانی نو، چالشی جدید را برای جوامع سنتی ایجاد کرده‌اند. لذا، نقش شبکه‌های اجتماعی را نمی‌توان در شکل‌دهی به افکار عمومی و در نتیجه تحول‌های سیاسی و اجتماعی جهان، ایران و به

5- Online

تبع آن استان بوشهر نادیده گرفت. با توجه به این واقعیت که شبکه‌های اجتماعی در سال‌های اخیر موجب تحول‌های اساسی سیاسی و اجتماعی در گوشه و کنار جهان شده‌اند، در ایران نیز، استفاده از فضای مجازی به طور اعم و به خصوص شبکه‌های اجتماعی به طور چشمگیری توسط مردم، احزاب و گروه‌های مختلف قبل و بعد از انتخابات‌های برگزار شده طی سال‌های گذشته افزایش یافته است و به نظر می‌رسد که استفاده از شبکه‌های اجتماعی تبدیل به معیار جدیدی برای تاثیر گذاری بر انتخابات در ایران و نیز فضای سیاسی کشور شده باشد. (افراسیابی، محمدصادق، ۱۳۹۲: ۳۸).

در برخی مواقع، این شبکه‌ها به عنوان سربازان جدید جنگ نرم دول غربی، اقدامات خود را به فضای واقعی جامعه نیز تسری داده و هماهنگی و سازماندهی بسیاری تجمع‌های سیاسی و اعتراضی را بر ضد دولت هدف بر عهده می‌گیرند. همان طور که شاهد بودیم، بخش عمده‌ای از رخدادهای اعتراضی ایران، طی ماه‌های پس از انتخابات ریاست جمهوری دهم، در فضای سایبر ساماندهی شد. زیر سوال بردن انتخابات و تکرار دروغ بزرگ تقلب در انتخابات، پوشش غیر واقعی خبری اغتشاشات و دعوت به تجمعات غیرقانونی، توهین و فحاشی، دخالت آشکار بعضی سیاستمداران و دولتمردان غربی در امور داخلی ایران و دامن زدن به ناآرامی‌های موجود، بیانیه نویسی، نامه‌نگاری، راه‌اندازی کمپین علیه انقلاب اسلامی به بهانه‌های مختلف، هدایت، آموزش و تشویق اغتشاشگران برای ایجاد ناامنی و آشوب، هدایت، آموزش و تشویق اندک هواداران داخلی به هنجارشکنی و ایجاد ناامنی در جامعه، هتک حرمت به مسئولان و توده‌های مختلف مردم و آموزش و تشویق اغتشاش‌گران برای انجام عملیات تروریستی، به منظور ایجاد ناامنی در کشور، از جمله نمونه‌های کاربرد شبکه‌های اجتماعی مجازی علیه کشورمان است. اشاراتی از این دست، از اهمیت این حوزه، جهت فعالیت رسانه‌ای برای برخورد با نظام‌های معارض در ادبیات سیاسی آمریکا پرده بر می‌دارد. بر همین اساس، فضای سایبر یکی از مهم‌ترین ابزارهای آمریکا در قرن بیست و یکم برای اجرای پروژه‌های جنگ فرهنگی، رسانه‌ای، سایبر و همچنین تغییر حکومت در کشورها، به خصوص کشورمان محسوب می‌گردد.

مقابله با ایجاد و نشر شایعه‌های برانداز، نادیده انگاشتن شایعات ضعیف و پاسخ غیرمستقیم به آن، مقابله با شایعه وجود شکاف میان جامعه و حاکمیت، پرهیز از تهدیدانگاری بیش از حد در فعالیت نهادهای غیردولتی و گسترش آزادی‌های مدنی در چارچوب قانون اساسی، همراه با هوشیاری لازم برای اجتناب از تهدیدات احتمالی این نهادها در حوزه‌های امنیت سیاسی و اجتماعی، قانونمند کردن مقابله با جرائم سایبر و تلفن همراه، افزایش تعامل و هم‌اندیشی میان کارشناسان وزارتخانه‌های

اطلاعات، فناوری ارتباطات، قوه قضائیه، قوه مقننه و پلیس امنیت اجتماعی و اخلاقی ناجا و حمایت تقنینی و مالی، از تعمیق قدرت نرم نظام در محیط‌های مجازی، از جمله راهکارهای مقابله با این تهدیدات است.

اگر چه تحقیقات فراوانی در زمینه رسانه گروهی صورت گرفته است، اما تحقیق که به طور خاص به رابطه شبکه‌های اجتماعی مجازی و مشارکت سیاسی مردم استان بوشهر بپردازد، کمتر مورد توجه بوده است. پژوهش حاضر به دنبال این رابطه است. آمار و تحقیقات موید افزایش روزافزون استفاده از شبکه‌های مجازی است حالا این سؤالات مطرح است که:

- استفاده از شبکه‌های مجازی چه تأثیری بر مشارکت سیاسی مردم استان بوشهر و شرکت در تحولات اجتماعی دارد؟

ضرورت انجام تحقیق

همگانی شدن شبکه‌های اجتماعی و رشد تعداد کاربران آن بیانگر افزایش روزافزون نقش و اهمیت این شبکه‌ها در زندگی روزمره‌ی افراد است. شبکه‌های اجتماعی در سال‌های اخیر جایگاه قابل توجهی در اینترنت پیدا کرده‌اند و به رده پر بیننده‌ترین فضای مجازی راه یافته‌اند. گرایش به سایت‌های شبکه‌های اجتماعی در سراسر دنیا رو به رشد است. این شبکه‌ها، با اینکه عمر خیلی زیادی ندارند اما در زندگی روزمره افراد نقش پر رنگی داشته‌اند و بسیاری از کاربران روزانه حداقل یک بار به صفحه شخصی خود در شبکه اجتماعی که عضو هستند سر می‌زنند.

تأثیر گذاری این شبکه‌ها در ایران و استان بوشهر نیز که در سال‌های اخیر دست‌خوش فراز و نشیب‌های مختلف بوده است. در انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۸۸ بعنوان نقطه عطف خود، و همچنین انتخابات اسفندماه ۱۳۹۴ و سایر مناسبت‌های تقویمی و ملی و مذهبی را تجربه نموده واقعیاتی ملموس را در خصوص تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر شکل‌دهی افکار عمومی در مناسبت‌های اجتماعی و مشارکت‌های سیاسی به وجود آورده است.

در جمهوری اسلامی ایران مطالعه تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر مشارکت‌های سیاسی و اجتماعی، به ویژه در دهه اخیر، به طور جدی در دستور کار پژوهشگران حوزه‌های مربوطه قرار داشته است. بنابراین ضرورت دیده می‌شود با توجه به گسترش روزافزون استفاده از این فناوری‌های نوین ارتباطی در استان بوشهر که می‌تواند فرصت و یا تهدیدی برای مشارکت سیاسی و اجتماعی باشد، مورد بررسی قرار دهیم. (مهدوی: ۱۳۹۲: ۶۸)

سؤالات تحقیق

- ۱- آیا بین عضویت در شبکه‌های مجازی و مشارکت سیاسی و اجتماعی شهروندان بوشهری رابطه معنی‌داری وجود دارد؟
- ۲- آیا میزان حضور در شبکه‌های مجازی باعث افزایش مشارکت سیاسی در استان بوشهر می‌گردد؟

اهداف پژوهش

اهداف اصلی

بررسی رابطه حضور در شبکه‌های مجازی و مشارکت سیاسی و اجتماعی در میان شهروندان استان بوشهر

اهداف فرعی

- ۱- بررسی کردن رابطه بین میزان استفاده از شبکه‌های مجازی با میزان مشارکت سیاسی شهروندان بوشهری
- ۲- بررسی کردن میزان تاثیر پذیری جوانان از شبکه‌های اجتماعی مجازی
- ۳- بررسی کردن و سنجش میزان عضویت در شبکه‌های مجازی در استان بوشهر

فرضیه‌های تحقیق

- ۱- میان حضور یا عدم حضور در شبکه‌های مجازی و مشارکت سیاسی مردم استان بوشهر رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۲- شواهد و قرائن موجود حاکی از اینست که میان میزان حضور در شبکه‌های مجازی و مشارکت سیاسی همواره رابطه مستقیم و تاثیر پذیری بوده است.

شبکه‌های اجتماعی مجازی

در تئوری شبکه اجتماعی سنتی، یک شبکه اجتماعی به این صورت تعریف می‌شود که یک مجموعه‌ای از نهادهای اجتماعی که شامل مردم و سازمان‌ها که به وسیله‌ای از روابط معنی‌دار اجتماعی به هم متصل‌اند و باهم در به اشتراک گذاشتن ارزش‌ها و تعامل دارند. شکل سنتی خدمت شبکه اجتماعی بر انواع روابط همچون دوستی‌ها و روابط چهره به چهره متمرکز است اما خدمات شبکه اجتماعی امروزه بیشتر بر جامعه مجازی آنلاین و ارتباطات کامپیوتر واسط متمرکز است. شبکه‌های اجتماعی اینترنتی پایگاه یا مجموعه پایگاه‌هایی هستند که امکانی فراهم می‌آورد تا کاربران بتوانند علاقه مندی‌ها، افکار و فعالیت‌های خودشان را با دیگران به اشتراک بگذارند و دیگران هم این افکار و فعالیت‌ها را با آنان سهیم شوند.

شبکه اجتماعی اینترنتی به زبان ساده، صفحات اینترنتی هستند که افراد با عضویت در آن‌ها می‌توانند دوست‌یابی کنند، به بحث و تبادل نظر بپردازند، تصاویر و فیلم‌هایی را که دوست دارند به اشتراک بگذارند و این فرصت را می‌یابند تا درباره علاقه‌مندی‌ها و مطالب دیگران اظهار نظر کنند و خودشان نیز مطالبی را مطابق با سلیقه و نظر خود منتشر کنند و حتی در دنیای مجازی این شبکه‌ها، تصویر خیالی از خود ارائه کنند. آنچه در حال حاضر وجود شبکه‌های اجتماعی را پراهمیت و تاثیر آن‌ها را پررنگ جلوه می‌دهد اقبال عمومی کاربران اینترنت به این شبکه‌ها می‌باشد. به طوری که روزانه میلیون‌ها نفر در دنیا با عضویت در این شبکه‌ها، ساعت‌های متمادی از عمرشان را صرف گشت و گذار در شبکه‌های اجتماعی می‌کنند (افراسیابی، ۱۳۹۲: ۱۵). از این رو، شبکه‌های اجتماعی اینترنتی، نسل جدیدی از ابزارهای اینترنتی هستند که امکانات بیشتری را برای روابط متقابل، مذاکره، گفت و گو به طور کلی ارتباط دو سویه فراهم آورده است، به گونه‌ای که مفهوم وب ۲ ناظر به شکل‌گیری شبکه‌های اجتماعی اینترنتی و اینترنت محاوره‌ای است که امکان برقراری ارتباطات چند سویه میان کاربران شبکه جهانی اینترنت را فراهم کرده است. شبکه‌های اجتماعی اینترنتی علاوه بر اینکه مرجع تأمین بسیاری از نیازهای فرهنگی و اجتماعی اعضای خود هستند، این امکان را برای اعضا فراهم می‌کنند که هم‌زمان، سایر فعالیت‌های اجتماعی را در این جوامع مجازی پیگیری کنند. شبکه‌های اجتماعی، خدمات آنلاینی هستند که به افراد اجازه می‌دهند در یک سیستم مشخص پروفایل شخصی خود را داشته باشند، خود را به دیگران معرفی کنند، از این طریق می‌توانند ارتباطشان را با دیگران حفظ کنند و همچنین ارتباط‌های اجتماعی جدیدی را شکل دهند. در واقع شبکه‌های اجتماعی اینترنتی برای افزایش و تقویت تعامل‌های اجتماعی در فضای مجازی

طراحی شده‌اند. به طور کلی از طریق اطلاعاتی که بر روی پروفایل افراد قرار می‌گیرد، مانند عکس کاربر، اطلاعات شخصی و علایق، برقراری ارتباط تسهیل می‌شود. کاربران می‌توانند پروفایل‌های دیگران را ببینند و از طریق برنامه‌های کاربردی مختلف مانند ایمیل و چت با یکدیگر ارتباط برقرار کنند.

مشارکت سیاسی و اجتماعی

مشارکت سیاسی همچون دیگر مفاهیم سیاسی پس از جنگ جهانی دوم و متعاقب تغییر و تحول اساسی در جهان واقعی و مطالعه علمی سیاست با تعریف‌ها و برداشت‌های نوینی روبرو شد. هانتینگتون این تعریف را از این مفهوم ارائه می‌دهد: مشارکت سیاسی فعالیت داوطلبانه اعضای جامعه در انتخاب رهبران و شرکت مستقیم و غیرمستقیم در سیاست‌گذاری عمومی است. به عبارتی مشارکت یک فعالیت است نه اعمال داوطلبانه که معمولاً در مشارکت‌های بسیجی می‌توان یافت. می‌یرون وینر این تعریف را از مشارکت سیاسی ارائه می‌دهد: مشارکت سیاسی هر عمل داوطلبانه موفق یا ناموفق، سازمان یافته‌ی بدون سازمان، دوره‌ای یا مستمر، شامل روش‌های مشروع و نامشروع برای تاثیر بر انتخاب رهبران و سیاست‌ها و اداره عمومی در هر سطحی از حکومت محلی یا ملی است. در تعریفی دیگر میل برایت اشاره می‌کند: مشارکت سیاسی رفتاری است که اثر می‌گذارد و یا قصد تاثیر بر نتایج حکومتی را دارد. همچنین می‌توان مشارکت سیاسی را به مثابه مجموعه‌ای از فعالیت‌ها و اعمالی تعریف کرد که شهروندان به وسیله آن فرایند، در جستجوی نفوذ یا حمایت از حکومت و سیاست خاص هستند. (عدلی پور و همکاران، ۱۳۹۳: ۵۸)

در واقع مشارکت سیاسی به فعالیت‌های مستقیم و یا غیرمستقیمی اطلاق می‌شود که از طریق آن ، شهروندان نفوذ خود را بر انتخاب حکمرانان یا کنش آن‌ها اعمال می‌کنند. از این حیث، مشارکت سیاسی، فرآیندی است که طی آن قدرت سیاسی میان افراد و گروه‌های جامعه توزیع می‌شود تا تمامی شهروندان و گروه‌های فعال و خواهان مشارکت سیاسی، از حق انتخاب شدن، تصمیم‌گیری، سیاست‌گذاری، ارزیابی، انتقاد اعتراض، اظهارنظر و رأی دادن بهره‌مند باشند. سطوح مشارکت سیاسی را در یازده مورد بر شمرده که عبارت‌اند از : ۱- رأی دادن ۲- کسب اطلاعات سیاسی ۳- بحث در مورد موضوعات و مسائل سیاسی ۴- شرکت در جلسات و محافل سیاسی ۵- کمک مالی به فعالیت‌های سیاسی ۶- گفتگو مذاکره با نمایندگان ۷- عضویت در احزاب سیاسی ۸- شرکت در ثبت نام افراد و تبلیغ برای احزاب سیاسی ۹- نگارش مقالات و ارائه سخنرانی‌های سیاسی ۱۰- شرکت در رقابت‌ها

و مبارزه‌های سیاسی ۱۱- رقابت به منظور انتخاب شدن برای پست‌های سیاسی حزبی . (عدلی پور و همکاران، ۱۳۹۳: ۵۴)

نظریه‌های تحقیق

یکی از پدیده‌های نو ظهور در فضای مجازی که امکان تشکیل اجتماع‌های مجازی را فراهم می‌کند، شبکه‌های اجتماعی مجازی هستند از نیروی پیش‌رونده در تغییرات اجتماعی و سیاسی جوامع محسوب می‌شوند. در دهه‌های پایانی قرن بیستم، با وقوع انقلاب اطلاعات و گسترش روزافزون دسترسی جوامع مختلف به اینترنت و شبکه‌های رایانه‌ای، کوشش‌های نظری بسیاری صرف یافتن الگوی مناسب برای مطالعه اینترنت، ابعاد و تأثیرات سیاسی و اجتماعی آن شد. مک لوهان (Mc Luhan) استدلال می‌کند که رسانه‌های هر عصر، ماهیت جامعه آن عصر را تعیین می‌کنند. از نظر مک لوهان، پیشرفت هر جامعه‌ای همزمان با رشد فناوری بوده است. جوامع انسانی از رسانه‌ها و فناوری - از حروف الفبای اینترنت- اثر پذیرفته و بر آن‌ها اثر نهاده‌اند. وی رسانه‌های ارتباطی را عصاره می‌داند و معتقد است که تاریخ از طریق رسانه‌های غالب در هر عصر و زمانی هدایت می‌شود. رسانه‌ها آنچه را در یک دوره تاریخی اتفاق می‌افتد و بااهمیت به نظر می‌رسد، تعیین می‌کنند. او به عنوان منادی ایده دهکده جهانی، با بیان این جمله که « وسیله پیام است» تأثیرات شگرف فناوری بر الگوهای رفتاری و ساخت‌های اجتماعی را یادآوری می‌شود

طبق نظر مک لوهان، فناوری ارتباطات، جهان را به صورت یک دهکده جهانی در آورده است. امروز اینترنت تعداد زیادی از دهکده‌های جهانی با اجتماعات مجازی را به وجود آورده است که فاقد محدودیت زمان و مکان هستند. (عدلی پور، ۱۳۹۳: ۵۱)

نظریه «حوزه عمومی» نیز به عنوان یکی دیگر از منابع فکری مرتبط با این پژوهش مطرح است، یکی از مهم‌ترین تلاش‌های نظری برای بررسی تاثیر رسانه‌ها در تغییرات سیاسی و اجتماعی، مفهوم حوزه عمومی است که هابرماس طرح کرده است. حوزه عمومی در واقع، ایده یا مفهومی هنجاری است که در چارچوب کل نظریه هابرماس درباره کنش ارتباطی و اخلاق گفت و گو جای دارد. از

۶- مارشال مک‌لوهان (Marshal McLuhan) استاد مرکز مطالعات رسانه‌ای تورنتو، و مطرح‌کننده مفهوم دهکده جهانی، جمله معروف رسانه خود پیام است از ایشان بود. او از نظر توجه به فناوری‌های ارتباطی، جزو چهره‌های پیش‌تاز در این قلمرو به حساب می‌آید. طبقه‌بندی رسانه‌ها به سرد و گرم نیز از کارهای اوست. او به تلویزیون صفت «غول خجالتی»، و به رادیو صفت «طبل قبیله‌ای» داد. مک لوهان معتقد بود که کل فناوری‌های رسانه‌ای از الفبا تا کامپیوتر در واقع امتداد انسان بوده‌اند بقیه کارهای مک‌لوهان که در واقع تلاش می‌کند که نشان دهد رسانه چگونه «بودن در جهان» ما را تعیین می‌کند، در واقع تلاش او برای ارائه یک تحلیل پدیدارشناسانه از زندگی در «دهکده جهانی» و در کل فضاهای رسانه‌ای است که رسانه‌ها ایجاد می‌کنند.

دیدگاه هابرماس، حوزه عمومی بخشی از حیات اجتماعی است که در آن شهروندان می‌توانند به تبادل نظر درباره موضوعات و مسائل مهم مربوط به خبر عمومی بپردازند. نتیجه این امر، شکل‌گیری افکار عمومی است؛ مقصود ما از حوزه عمومی، قبل از هر چیز قلمرویی از زندگی اجتماعی است که در آن، آنچه به افکار عمومی منجر می‌شود، می‌تواند شکل بگیرد. یکی از موضوعات مهم در حوزه عمومی، ابزارهای ارتباطی حوزه عمومی است. از دیدگاه هابرماس^۷، ازان جا که محدوده جامعه جدید، فقط امکان حضور فیزیکی تعداد به نسبت اندکی از شهروندان را امکان‌پذیر می‌سازد، رسانه‌های همگانی به نهادهای اصلی حوزه عمومی تبدیل شده‌اند (دالگران، ترجمه شفقی، ۱۳۸۵). در صورت گسترده بودن حوزه عمومی، ارتباط و مفاهمه میان افراد، مستلزم ابزار معینی برای پراکنش و انتشار عقیده و اثر گذاری است.

بررسی وضعیت پوشش اینترنت، ضریب نفوذ^۸ اینترنت و کاربران فضای مجازی در استان بوشهر

استان بوشهر به دلیل دارا بودن مشخصات عمومی و شاخصه‌های مهمی همچون: مساحت ۲۲۷۴۲،۷۴۱ کیلومتر مربع، تعداد ۱۰ شهرستان، ۲۴ بخش، ۴۶ شهرستان، ۳۶ شهر، تعداد ۶۲۳ آبادی دارای سکنه، جمعیت ۱۰۳۲۹۴۹ نفر، متوسط رشد سالانه: ۳،۱۱ درصد، درصد باسوادی: ۸۳،۶ درصد، ۶۸ درصد نیروی جوان، شرایط خاص استان از نظر ژئوپولیتیک و شهرت آن به واسطه نیروگاه اتمی و پارس جنوبی و سامانه‌ای نفتی و پتروشیمی، مهاجرپذیری و وجود جمعیت قابل توجه کارگری و دانشجویی، هم‌جواری با خلیج فارس و کشورهای عربی و تبادلات قومی و فرهنگی با کشورهای حاشیه خلیج فارس، وجود و فعالیت اهل تسنن، بهائیت، وهابیت، دراویش، مسیحیت و... پوشش صد درصدی خدمات مخابراتی و اینترنتی، تعداد ۷۴۹۳۸۵ نفر کاربران اینترنت، تعداد ۵۷۶۵۲۹ نفر مشترکین اینترنت، ضریب نفوذ اینترنت ۷۲،۵۵، دارا بودن رتبه ششم کشوری از لحاظ ضریب نفوذ اینترنتی، وجود بالغ بر ۱۴۶ سایت خبری، مدیریت شبکه اجتماعی فیس‌نما و...، آن را از دیگر استان‌های کشور متمایز ساخته و تاثیر این ویژگی‌های خاص از منظر سلامت اجتماعی و مقوله امنیت قابل تأمل واو کاوی

^۷- یورگن هابرماس از فیلسوفان و نظریه‌پردازان اجتماعی معاصر و وارث مکتب فرانکفورت است که در چارچوب سنت نظریه انتقادی و پراگماتیسم آمریکایی کار می‌کند. او در اردیبهشت‌ماه ۱۳۸۱ سفری به ایران داشت. تمرکز پژوهش‌های او بر روی شناخت شناسی، مدرنیته و تجزیه و تحلیل تحولات اجتماعی جوامع پیشرفته صنعتی سرمایه‌داری و سیاست روز آلمان به ویژه با توجه به نقش رسانه‌های همگانی است. شهرت او بیشتر به ابداع اصطلاح و تز گستره همگانی یا فضای عمومی است که فضایی فکری و اجتماعی را مدنظر دارد که در آن، فعالیتهای آگاهی بخش رسانه‌ای به ایجاد زمینه برای بحث‌های اجتماعی و انتقادی و ظهور چیزی که او آن را برای دموکراسی بنیادی می‌داند، می‌انجامد.

می‌باشد. در این راستا با توجه به اینکه اغلب فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی، دینی، اخلاقی، سیاسی و... از دنیای واقعی به فضای مجازی کشیده شده است و مهم‌تر از این، با گسترش و استقبال گسترده مردم از اینترنت در استان بوشهر، اهمیت بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی را از منظر سلامت اجتماعی و فرهنگی مردم مبرهن تر می‌سازد.

ضریب نفوذ اینترنت در استان بوشهر

ضریب نفوذ اینترنتی متغیری است که از تناسب میزان کاربران اینترنت در یک جمعیت آماری حاصل می‌شود. که در این خصوص برابر جدول و نمای ذیل (به استناد سامانه مدیریت ضریب نفوذ اینترنت کشور)، این ضریب در استان بوشهر ۷۲٫۵۵ می‌باشد که در مقایسه با سایر استان‌ها عدد قابل توجهی می‌باشد و در رنکینگ رتبه ششم کشوری می‌باشد.

آمار تعداد کاربران اینترنت و ضریب نفوذ اینترنت در استان بوشهر (سامانه مدیریت

ضریب نفوذ اینترنت کشور)

ردیف	عنوان	تعداد/درصد
۱	جمعیت کل استان بوشهر	۱۰۳۲۹۴۹ نفر
۲	تعداد کاربران اینترنت در استان بوشهر	بالغ بر ۷۴۹۳۸۵ نفر
۳	تعداد مشترکین اینترنت در استان	۵۷۶۵۲۹ نفر
۴	ضریب نفوذ اینترنت در استان	۷۲٫۵۵

فضای مجازی، شبکه‌های اجتماعی و مشارکت سیاسی و اجتماعی

در چند سال اخیر در فضای مجازی، شبکه‌های اجتماعی به عنوان نوع جدیدی از وبسایت‌ها متولد شده و کاربران و طرفداران زیادی پیدا کرده‌اند. کاربران شبکه‌های اجتماعی می‌توانند در این سایت‌ها، صفحات و پروفایل‌های شخصی برای خودشان ایجاد کنند، شبکه‌ای مجازی از دوستانشان پدید آورند، آن‌ها می‌توانند همانند فضایی که وبلاگ‌ها و میکرو بلاگ‌ها در اختیارشان قرار می‌دهند یادداشت‌های کوتاه و بلندشان را منتشر کنند، عکس، صدا ویدئوهای شخصی‌شان را آپلود کنند، از آخرین اخبار و رویدادها در حوزه‌های مختلف آگاه شوند، در صفحات هواداری و اتاق‌های گفت‌وگوی متنوع عضو شوند و قابلیت‌های فراوان دیگری که ممکن است هر شبکه‌ی اجتماعی برای کاربرانش فراهم کند. (سردار نیا، ۱۳۸۸: ۱۴۸)

اصطلاح «شبکه‌های اجتماعی» زیرمجموعه‌ی رسانه‌های اجتماعی قرار می‌گیرد. رسانه‌های اجتماعی، مفاهیمی کلان هستند که به واسطه‌ی پیدایی شبکه‌های جدید ارتباطی چون اینترنت و تلفن همراه پدید آمده‌اند. شبکه‌های اجتماعی به علت بی مکانی حاکم بر اینترنت بر علایق افراد و گروه‌ها و بر پایه‌ی مشارکت همگانی بنیان نهاده شده‌اند. وبسایت‌های شبکه‌ی اجتماعی، با فراهم کردن انگیزه و هدف برای فعالیت در رسانه‌ای که پیش از این جذابیت کمی داشته است، به طور فزاینده‌ای افراد را به دنیای آنلاین می‌کشند. عمده‌ترین محورهای این تکنولوژی‌های جدید رسانه‌ای استفاده‌ی هم‌زمان از امکانات آنلاین و دیجیتال در ارتباط با مخاطب است. در این ارتباط جدید، رفتار مخاطب در برابر رسانه هم دچار دگرگونی و از مخاطب منفعل به مخاطب فعال تبدیل می‌شود.

به این ترتیب، شبکه‌های اجتماعی موفق شده‌اند تعداد قابل توجهی از کاربران اینترنتی را جذب کنند و در میان چهار فعالیت اصلی کاربران اینترنتی قرار گیرند. آمارها بیانگر این است که شبکه‌های اجتماعی نه تنها به پربیننده‌ترین وبسایت‌های اینترنتی تبدیل شده‌اند، بلکه کاربران اینترنتی بیشتر زمان حضورشان در فضای مجازی را نیز در این وبسایت‌ها می‌گذرانند. «فیس‌بوک» به عنوان بزرگ‌ترین شبکه‌ی اجتماعی دنیا، در حال حاضر، حدود ۴۰۰ میلیون نفر کاربر دارد و هر روز حدود ۸۰۰ هزار نفر عضو جدید به آن می‌پیوندند. اگر فیس‌بوک، به جای دنیای مجازی در دنیای فیزیکی حضور داشت، این تعداد جمعیت، آن را به یکی از چند کشور پرجمعیت دنیا تبدیل می‌کرد. همچنین سایت‌های شبکه‌های اجتماعی خبرسازترین وبسایت‌های سال‌های اخیر اینترنت محسوب می‌شوند. باگسترش اینترنت و ارتباطات دوربرد رایانه‌ای و گسترش آن، نوعی حوزه عمومی مجازی در فضای سایبری شکل گرفته است و بعنوان منبع مهمی در ارائه آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی، عامل ارتباط فعالان سیاسی و مدنی با مردم و در نهایت برانگیزاننده مهم رفتارهای اعتراضی و بسیج اعتراض‌ها در جهان به شماره می‌رود (سردار نیا، ۱۳۸۸: ۱۵۲)

با توجه به گسترش روزافزون استفاده از فضای مجازی و انواع شبکه‌های اجتماعی (نظیر فیس بوک، شبکه‌های موبایلی و...) به نظر می‌رسد لازم است تا درباره عوارض منفی و تهدید زای امنیتی این وضعیت، کارهای تحقیقاتی مختلفی انجام شود. کاهش نارضایتی اقشار مختلف جامعه، روند نزولی مشارکت آنان را کنترل می‌کند. ارتقای سطح عملکرد دولت، کاهش وعده‌های نجومی و غیرواقعی بینانه مسئولان، رسیدگی به مشکلات معیشت و اجتماعی مردم از مواردی است که نارضایتی‌ها را کاهش و باعث ارتقاء احساس امنیت و فاکتورهای امنیتی در جامعه خواهد شد.

شبکه‌های اجتماعی مجازی و تأثیر آن بر تحولات اجتماعی

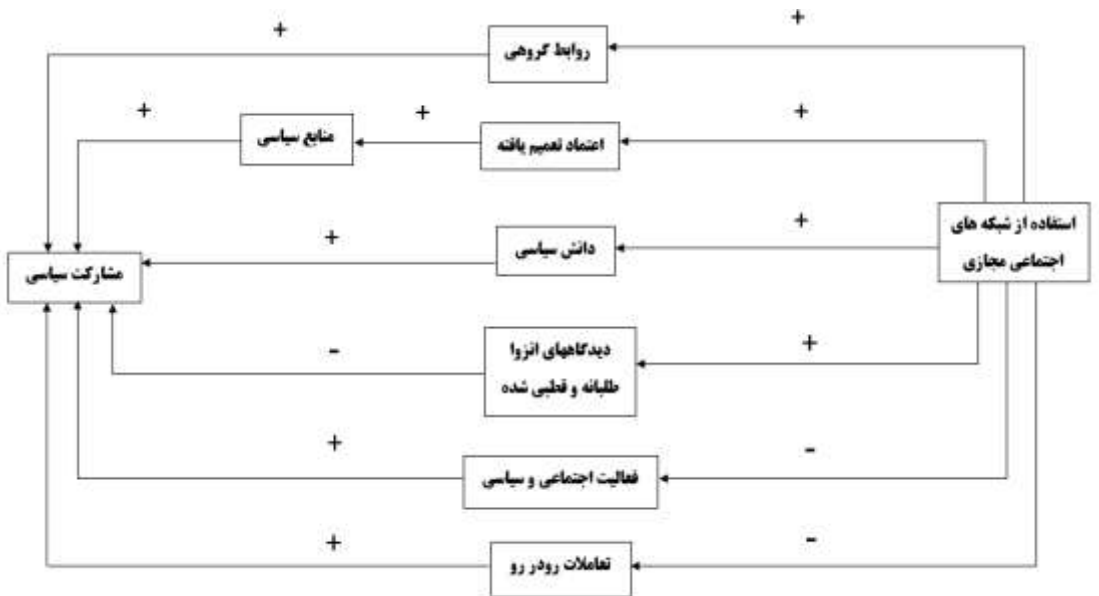
همانطور که گفته شد، شبکه‌های اجتماعی مجازی شکل اجتماعی نوینی از ارتباطات را به وجود آورده‌اند که در عین حالی که توده‌ای است، اما به صورت انفرادی تولید و دریافت می‌شود و تأثیر می‌گذارد. با این همه در سراسر جهان و متعاقباً در استان ما بوشهر، به ابزاری در خدمت جنبش‌های اجتماعی تبدیل شده است. در این شبکه‌ها، تأثیر بر افکار عمومی شکل می‌گیرد و بسیاری افراد، بدون آن که یکدیگر را ببینند و تبادل نظر کنند، مانند یکدیگر فکر و در نتیجه مانند یکدیگر نیز عمل می‌کنند. بر این اساس، از طریق تولید پیام، شعار و اندیشه، به شیوه‌ای هنری و از طریق تصویر و گرافیک صدا و موسیقی، تصویرها دست‌کاری و بسیج می‌شوند و در نهایت فعالیت سیاسی، این امکان را می‌یابد که بازندگی روزمره آمیخته شود. همچنین شبکه‌های اجتماعی مجازی همانند آزمایشگاهی است که جنبش‌های اجتماعی، میزان توانمندی خود را بررسی می‌کنند. در چنین حالتی، شبکه‌های اجتماعی، تنه‌ها به عنوان وسیله سیاسی عمل نمی‌کنند، بلکه خود به فضای سیاسی تبدیل می‌شود. همچنین کاربرد شبکه‌های اجتماعی این امکان را به جنبش‌های اجتماعی می‌دهد که روش‌های سنتی بیان اعتراض خود، همانند راهپیمایی‌ها، اعتراض‌ها، شعارها و استفاده از نمادها را آسان‌تر به کار ببرد. در واقع این ابزارهای تازه، به طور همزمان چندین نقش را ایفا می‌کنند: اول از همه اینکه، جریان‌های آسان و به‌روز و کم‌هزینه برای برقراری ارتباط مردم با یکدیگر هستند. ارتباطی واقعی که همچون تلویزیون و رادیو و مطبوعات از مجرای یک واسطه صورت نمی‌گیرد. دیگر اینکه، تارنما‌های مجازی و شبکه‌های اجتماعی بصورت گسترده و هدفمند به نقد رسانه‌های رسمی و حکومتی می‌پردازند و جهت‌گیری‌های آن‌ها را مورد نقد قرار می‌دهند. و از آنجا که ویدئوها و تصاویر از رویدادها و اخبار بصورت برخط در اختیار مردم قرار می‌گیرد، دیگر جایی برای هدایت افکار عمومی از طریق ارائه اخبار گزینشی از سوی منابع رسمی وجود ندارد. بنیان اکثر مردم به جاری پیگیری اخبار از طریق رسانه‌های رسمی کشور، به شبکه‌های مجازی و اپلیکیشن‌های مختلف این فضا روی می‌آورند. شبکه‌هایی که از خودشان است و خودشان آن را پوشش خبری می‌دهند. (عدلی پور و همکاران، ۱۳۹۳: ۵۷)

از طرف دیگر، این شبکه‌ها جای احزاب و گروه‌ها و سازمان‌ها را در جنبش‌های اعتراضی گرفته‌اند و دیگر نیازی نیست برای اعتراض، عضو یک سازمان و یا حزب خاص شد و نیازی نیست تحت تأثیر رهبران این گروه‌ها قرار گرفت، بلکه در بسیاری از موارد این رهبران سیاسی هستند که تحت تأثیر حرکتی مردمی که در این فضا شکل می‌گیرد و به بیرون هدایت می‌شود، قرار می‌گیرند. به تحلیل

آن می‌پردازند. بنابراین این شبکه‌های اجتماعی با وجود اقدام‌های محدود کننده نسبت به دسترسی کاربران از سوی دولت‌ها، از اجزای تاثیر گذار در شکل‌گیری روند مخالفت‌های ضد دولتی هستند. حال این مصادیق را بصورت بومی در استان بوشهر پیاده‌سازی نماییم و به تهدیدات موجود از قبیل اکثریت قومیتی و مذهبی، تنش‌های بین‌المللی شیعه و سنی، فعالیت‌های گروه‌های تکفیری و سلفی، تنش‌های سیاسی گروه‌ها و احزاب، خرده فرهنگ‌های اجتماعی کشورهای عربی حوزه خلیج فارس، در ایام و مناسبت‌های خاص تقویمی و همچنین اعتراضات اجتماعی و مدنی تعمیم دهیم.

مدل نموداری یافته‌های تحقیق: تاثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی در فرایند مشارکت

سیاسی شهروندان

شبکه‌های اجتماعی مجازی و تاثیر متقابل آن بر امنیت اجتماعی استان بوشهر:

شبکه‌های اجتماعی مجازی و خصوصاً شبکه‌های موبایلی اندروید (نظیر تلگرام، اینستاگرام، واتس‌آپ و ...) نه تنها یک تحول ساختاری از زندگی روزمره را از طریق ترکیب فناوری‌های پیشرفته الکترونیک با فرهنگ بر روی صفحه نمایش به وجود آورده‌اند، بلکه ارتباط بین یک رویداد و نمایش عمومی آن را

در دسترس قرار دادن فوری اتفاق‌ها به مخاطبان جهانی، دچار تحول اساسی کرده‌اند. (کاستلز^۹، ۱۳۸۰: ۱۴)

در استان بوشهر در پیروی از موج کاربران شبکه‌های اجتماعی سایبری کشور، در زمان رویدادها و مناسبت‌های خاص نظیر انتخابات اسفندماه ۹۴، چهارشنبه آخر سال و سایر ایام تقویمی ملی، مذهبی و همچنینی فراملی، شبکه‌های اجتماعی برای پوشش رویدادها، بسیار فعال هستند و افراد به عنوان یکی از راه‌های اساسی دسترسی به اطلاعات و اخبار از آن‌ها استفاده می‌کنند. که در انتخابات ریاست جمهوری ۱۳۸۸ و حوادث بعد از آن، قدرت شبکه‌های اجتماعی را برای کمک به گسترش مخالفان سیاسی، شکل‌دهی به گفتمان سیاسی، تسهیل اقدام علیه دولت و ایجاد جو ناآرام و ناامنی را به تصویر کشید. (حیدرنژاد، ۱۳۸۸: ۲۹) فلذا آن برهه تاریخی ایران، مثال واضح و روشنی و عملی از نقش جدیدی است برای اینکه بتوان نشان داد شبکه‌های اجتماعی می‌توانند چه تاثیر نقشی در کشورهای مختلف ایفا کنند. و انتخابات دوره دهم ریاست جمهوری شاید اولین و گسترده‌ترین حضور فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی در عرصه سیاست ایران بود و فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی در ایران و همچنین استان بوشهر، به عنوان فضایی برای اعتراض مطرح شدند.

با روی کار آمدن و رونق گرفتن شبکه‌های اجتماعی که از طریق آن‌ها افراد با دیگر اعضای شبکه و مورد اعتماد خود پیوند فکری و تبادل ارتباطی فراهم می‌آورند، دیگر رسانه اعم از تلویزیون و رادیوی به عنوان منبع اولیه و شکل‌دهنده افکار اجتماعی در حال رنگ باختن بوده و دیگر این شبکه‌های اجتماعی هستند که قدرت تبلیغاتی و افکار سازی رسانه‌های شنیداری و دیداری را به مصاف کی طلبند. به علاوه، در جامعه ایرانی که احزاب به معنای اخص آن در دید مردم به طور کامل نهادینه نشده است، شبکه‌های اجتماعی مجازی نقش احزاب سیاسی و اجتماعی را به خود گرفته و کارکردهای احزاب را در فضای مجازی بین افراد اعمال می‌کنند. که این موضوع، قدرت شبکه‌سازی و تاثیر گذاری شبکه‌های اجتماعی را در ایران و همچنین مابین شهروندان بوشهری افزایش داده است. البته جذابیت‌های بصری و تفننی و نیز آزادی نسبی عمل و اظهار افکار در این شبکه‌ها بر کارکردها و قدرت برجسته‌سازی رویدادهای مختلف در آن افزوده است. در مجموع، استفاده گسترده از رسانه‌های

^۹ - مانوئل کستلز (Manuel Castells)؛ زاده ۱۹۲۹، بارسلونا، جامعه‌شناس اسپانیایی و نویسنده سه‌گانه مهم عصر اطلاعات است. در بین نظریه پردازان علم ارتباطات، مانوئل کاستلز یک نویسنده متمایز است. کاستلز حوزه‌های جامعه‌شناسی شهری، مطالعات سازمانی، مطالعات فضای مجازی، جنبش‌های اجتماعی، جامعه‌شناسی فرهنگ و اقتصاد سیاسی را در کنار هم مطالعه می‌کند تا یک تحلیل بین رشته‌ای از جهان پیچیده رسانه‌ای شده امروز به دست دهد.

اجتماعی برای اهداف سیاسی و اجتماعی در ایران، نشئت گرفته از پایگاه وسیع کاربران اینترنت در ایران و همچنین گمنامی و محبوبیتی است که ابزارهایی مانند شبکه‌های موبایلی اندروید، فیس بوک، توئیتر و سایر شبکه‌های داخلی و خارجی ارائه می‌کنند. (کوثری، ۱۳۸۹: ۱۲۵)

در جریان انقلاب‌های خاورمیانه‌ای که به ریزش دومینو گونه قدرت‌های استبدادی عرب که ده‌ها سال با حمایت خارجی بر بخش عظیمی از مردم خاور میانه، به صورت غیر مشروع و دیکتاتورمآبانه حکمرانی کرده بودند منجر شد، یکی از مهم‌ترین کارکردهای شبکه‌های اجتماعی آشکار شد، به گونه‌ای که یکی از نام‌هایی که جامعه‌شناسان، به انقلاب‌های خاور میانه‌ای در آن زمان، اطلاق می‌کردند «انقلاب فیسبوکی» بود.

با این حال، حکومت‌ها شاید بیشتر از منتقدان آن، از رهگذر شبکه‌های اجتماعی، هدف گرفته شده و آسیب دیده‌اند. موج‌های اجتماعی که در برخی کشورها علیه حاکمان، افراد و چهره‌های سیاسی و اجتماعی شکل گرفته و دامنه آن به دنیای واقعی نیز کشیده شده، در برخی موارد، حکومت‌ها را به ستیز با خود شبکه‌های اجتماعی واداشته است.

مثلاً همین چند ماه پیش، در جریان اعتراض‌های خیابانی در ترکیه، رژیم اردوغان، برخی از شبکه‌های اجتماعی را فیلتر کرد.

اخیراً در افغانستان و در پی سقوط شهر قندوز به دست طالبان و زیر سؤال رفتن سیاست‌های امنیتی دولت و در ادامه آن، حمله مرگبار هواپیماهای آمریکایی بر شفا خانه‌ای در این شهر، شایعه فیلتر فیسبوک به وسیله تصمیم‌گیران امنیتی حکومت، منتشر شد. با این حساب، شبکه‌های اجتماعی می‌توانند کارکردهای مثبت و منفی دوگانه‌ای داشته باشند. این شبکه‌ها از یکسو خبررسانی، خبرنگاری و اطلاع‌دهی را به مثابه یک رسالت فراگیر و همگانی درمی‌آورند و بدون تمهیدات سنتی خبررسانی، در یک آن، خبر را به دورترین نقطه زمین، منتشر می‌کنند و از جانب دیگر، گاه شایعات کذب واقع‌نما را در قالب واقعیت‌های همه‌گیر، شایع می‌کنند و در نتیجه به پریشانی روان جمعی و تهدید امنیت عمومی، منجر می‌شوند.

در این میان، امنیت یکی از دغدغه‌های اصلی است، امروزه با گسترش اینترنت و فضاهای شبکه‌ای در کشور، لزوم امنیت برای فعالیت در این فضاهای مجازی بیش از پیش احساس می‌شود. ترس و بیم از تخریب مبانی اخلاقی و اجتماعی و نداشتن امنیت روانی و فرهنگی ناشی از هجوم اطلاعات آلوده مخرب از طریق اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی واکنشی منطقی است، زیرا هر جامعه‌ای چارچوب اطلاعاتی، اجتماعی و فرهنگی خاص خود را دارد و طبیعی است که اگر این حد و مرزها می‌تواند

سلامت و امنیت جامعه را به خطر اندازد. برخلاف وجود جنبه‌های مثبت شبکه‌های جهانی سایبری، سوءاستفاده از این شبکه‌های رایانه‌ای توسط افراد هنجارشکن، امنیت ملی را در کشورهای مختلف با خطر روبرو ساخته است.

نتیجه‌گیری

آنچه از برآیند بررسی یافته‌های این تحقیق به دست می‌آید این است که میزان حضور در شبکه‌های اجتماعی می‌تواند از طرق مختلف بر روی نوع و میزان مشارکت سیاسی مردم و به خصوص قشر جوان و تحصیل کرده شهروندان استان بوشهر که رابطه نزدیکی با اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی دارند، اثر بگذارد. متغیرهایی واسطی چون بسط روابط گروهی، ایجاد اعتماد تعمیم‌یافته، افزایش دانش سیاسی، دیدگاه‌های انزوا طلبانه و قطبی شده، فعالیت اجتماعی و سیاسی و تعاملات اجتماعی موارد مهمی هستند که از میزان و نوع حضور در شبکه‌های اجتماعی تاثیر پذیرفته و بر میزان و نوع مشارکت سیاسی افراد اثر می‌گذارند. در فضای مجازی و همچنین شبکه‌ای اجتماعی سایبری، ضمن امکان بهره‌گیری از فضای مجازی برای ستیز، جنگ، رقابت، ایجاد ناامنی توسط دشمنان خارجی و سوءاستفاده عناصر و گروه‌های معاند و اپوزوسیون نظام، با انجام تحقیقات کاربردی و علمی و عملی، امکان تولید رفاه و آسایش، ایجاد امنیت و احساس امنیت و ارائه خدمات گسترده در این فضا به شهروندان و همچنین تعاملات اجتماعی و فرهنگی و سیاسی مثبت و سازنده در راستای پیشبرد اهداف و اصول اساسی نظام جمهوری اسلامی ایران در سراسر این مرز و بوم مقدس شاهد خواهیم بود.

منابع

- ۱- افراسیابی، محمدصادق (۱۳۹۲)، مطالعات شبکه‌های اجتماعی و سبک زندگی جوانان، تهران، انتشارات سیمای شرق
- ۲- بختیاری، مهدی (۱۳۹۰). تعریف مفهومی اعتماد تعمیم‌یافته، علم و هنر، تهران
- ۳- حیدرنژاد، نعمت (۱۳۸۸). دانشگاه؛ دانایی و آگاهی سیاسی، دانش سیاسی، شماره ۱۴، ۴-دانایی فرد، علی (۱۳۹۳). مفهوم فعالیت‌های اجتماعی، نشر معاصر
- ۵- ساروخانی، باقر، (۱۳۸۳). اندیشه‌های بنیادین علم ارتباطات، تهران، نشر خجسته
- ۶- سردار نیا، خلیل‌الله (۱۳۸۸). اینترنت، جنبش‌های اجتماعی جدید و بسیج اعتراض‌ها، پژوهش‌های ارتباطی، سال شانزدهم، شماره ۴
- ۷- ضیایی پرور، حمید، عقیلی، سید وحید (۱۳۸۹). بررسی نفوذ شبکه‌های اجتماعی مجازی در میان کاربران ایرانی، مجله رسانه، سال بیستم، شماره ۴
- ۸- عدلی پور، صمد و همکاران (۱۳۹۳). تاثیر استفاده از شبکه اجتماعی فیس بوک بر اعتماد و مشارکت سیاسی جوانان، مطالعات فرهنگ و ارتباطات،
- ۹- کاستلز، مانوئل، ترجمه علیقلیان، احمد، (۱۳۸۰). عصر اطلاعات، اقتصاد، جامعه و فرهنگ (ظهور جامعه شبکه‌ای)، انتشارات گام نو، تهران
- ۱۰- کوثری، مسعود، (۱۳۸۹). درآمدی بر فرهنگ سایبر، تهران، انتشارات جامعه‌شناسان
- ۱۱- مهدوی، مجتبی، (۱۳۹۲). فضای سایبری به مثابه حوزه قدرت، ماهنامه اندیشه پویا، پاییز